

วิวัฒนาการและ ลักษณะของ วรรณคดีญี่ปุ่น

มาธิตา ชลิตพัฒน์งูธ *

ลักษณะของวรรณคดีญี่ปุ่นนั้นเปลี่ยนแปลงพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม ความนึกคิด ชีวิตความเป็นอยู่ และค่านิยมของคนญี่ปุ่นในแต่ละยุคสมัยด้วย ลักษณะของวรรณคดีญี่ปุ่นในยุคที่ญี่ปุ่นยังไม่มีตัวอักษรใช้นั้น ก็คงคล้ายกับวรรณคดีของหลาย ๆ ชาติ ในสมัยที่ยังไม่มีตัวอักษรใช้ คือเป็นวรรณคดีปากเปล่าที่มักเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวีรบุรุษที่ได้ต่อสู้ปราบปรามเหล่าอ้ายและช่วยกำจัดเภทภัยต่าง ๆ เรื่องราวเกี่ยวกับเทพที่เชื่อว่ามีอำนาจในการบงการให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติ บทเพลง บทสวด หรือบทบวงสรวงที่ใช้ขับร้องกันในพิธีกรรมทางศาสนาเป็นต้น เมื่อญี่ปุ่นนำตัวอักษรจีนเข้าไปใช้ ก็ได้บันทึกวรรณกรรมปากเปล่าที่ตกทอดมาจากอดีตเหล่านี้เอาไว้ วรรณกรรมเหล่านี้มีอยู่หลายเล่ม แต่ที่สำคัญและอยากให้รู้จักมีอยู่ 2 เล่ม คือ วรรณกรรมร้อยแก้วที่ชื่อ โคจิกิ ซึ่งสันนิษฐานว่าเขียนขึ้นในราวปี ค.ศ.712 และวรรณกรรมร้อยกรองที่ชื่อ มันโยชู ซึ่งเป็นหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์ที่สันนิษฐานว่าได้รวบรวมขึ้นในปี ค.ศ.794

*สาขาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โดยทั่วไปแล้ว *โคจิกิ* เป็นวรรณกรรมที่ถูกนับเข้าอยู่ในกลุ่มหนังสือตำนานทางประวัติศาสตร์และพงศาวดารมากกว่าเป็นวรรณคดี แต่ก็มีการวรรณคดีไม่น้อยที่นับหนังสือเล่มนี้เข้าไว้ในข่ายของวรรณคดี โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นเรื่องสั้น ๆ ต่าง ๆ ที่แทรกอยู่ใน *โคจิกิ* ซึ่งอ่านได้สนุกเหมือนวรรณคดี สดใส การเขียนก็มีลักษณะค่อนข้างมาทางแบบญี่ปุ่นแท้มีศัพท์สำนวนจีนเข้าไปปนอยู่มาก เนื้อเรื่องของ *โคจิกิ* ช่วยทำให้เราเข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณีการเมืองการปกครอง ตลอดจนความเชื่อของคนญี่ปุ่นโบราณได้เป็นอย่างดี *โคจิกิ* เป็นตำนานและพงศาวดารที่ได้รับการรวบรวมเขียนขึ้นเพื่อสร้างเสริมสถานภาพความเป็นผู้ทรงอำนาจอธิปไตยเหนือแผ่นดินของจักรพรรดิและเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ อาณาจักรญี่ปุ่น ซึ่งในขณะนั้นยังมีการแบ่งแยกเป็นเผ่าเล็กเผ่าน้อยอยู่ *โคจิกิ* ได้กล่าวถึงกำเนิดของมวลเทพบนสรวงสวรรค์และการสร้างประเทศญี่ปุ่นของเทพผู้เป็นใหญ่ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดสุริยเทพซึ่งถือเป็นบรรพบุรุษของจักรพรรดิและเป็นผู้ส่งเทพผู้เป็นหลานลงมาปกครองประเทศญี่ปุ่นเป็นจักรพรรดิองค์แรกปกครองเผ่าที่ใหญ่และมีอำนาจที่สุดในขณะนั้น เทพเจ้าและบรรพบุรุษของเผ่าเล็กเผ่าน้อยอื่น ๆ ก็ถูกแต่งตั้งขึ้นมาให้มีความสัมพันธ์หรือเป็นเชื้อสายเครือญาติกับสุริยเทพ ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิดขึ้นในหมู่เผ่าต่าง ๆ เหล่านั้น หนังสือเล่มนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างความเป็นเทพให้แก่จักรพรรดิญี่ปุ่นทำให้คนญี่ปุ่นโบราณเทอดทูนจักรพรรดิและเชื่อว่าเผ่าพันธุ์ของชาวญี่ปุ่นนั้นมีเชื้อสายกำเนิดมาจากเทพเจ้าอันสูงส่ง ซึ่งความเชื่อเช่นนี้ได้เคยถูกผู้นำญี่ปุ่นนำมาใช้มอมเมาคนญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองด้วย

สำหรับหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์ *มันโยชู* นั้นเป็นหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์ที่ได้รวมบทกวีนิพนธ์ของ

คนญี่ปุ่นจากทุกชนชั้นอาชีพตั้งแต่สามัญชนจนถึงจักรพรรดิทั้งที่ทราบ ชื่อผู้แต่งและไม่ทราบชื่อผู้แต่งไว้กว่า 4,500 บท เราไม่ทราบปีที่แน่นอนที่บทกวีเหล่านี้ถูกแต่งขึ้น ทราบแต่ว่าบทกวีชุดท้ายนั้น แต่งประมาณปี ค.ศ.759 บทกวีส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมความคิด ความเชื่อต่าง ๆ ของคนญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 7-8 เช่น ความเชื่อ และนับถือในอำนาจของเทพเจ้า เทพารักษ์ ภูติผี นางไม้ต่าง ๆ ในธรรมชาติเชื่อในพลังอำนาจและอิทธิพลของธรรมชาติและถือธรรมชาติในด้านต่าง ๆ เป็นเทพเจ้า เป็นต้น ทางด้านศีลธรรมนั้น ก็ให้ความสำคัญต่อความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน ความสกลปรก และความไม่บริสุทธิ์ไม่ว่าในรูปแบบใดถือเป็นความชั่วความไม่ดีอย่างหนึ่ง อิทธิพลของลัทธิขงจื้อยังมีปรากฏอยู่น้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคนั้นยังมีคนญี่ปุ่นอยู่น้อยคนนักที่จะได้รับการศึกษาอบรมทางด้านการอ่านงานคลาสสิกของจีนจนกระทั่งชาวซึ่งในหลักคำสอนของขงจื้อ อิทธิพลจีนที่เห็นอยู่บ้างก็จำพวกที่เกี่ยวกับงานเทศกาล งานฉลองต่าง ๆ เป็นต้น บทกวีส่วนใหญ่แสดงความรู้สึกและอารมณ์อย่างตรงไปตรงมา ชื่อ ๆ เปิดเผยม มีชีวิตชีวาและมีพลัง บรรยายภาพโดยทั่ว ๆ ไปแสดงถึงความแจ่มใสและสงบสุข ไม่ปรากฏบทกวีที่เกี่ยวกับสงครามเลย มันโยชู เขียนเป็นภาษาญี่ปุ่น แต่ใช้ตัวอักษรจีนล้วน ๆ แทนเสียงและความหมายของคำในภาษาญี่ปุ่น ประมาณ 90 เปอร์เซนต์ของบทกวีทั้งหมดเป็นบทกวีแบบที่เรียกว่า *ทังกะ* คือ โคลงสั้น *ทังกะ* บทหนึ่ง จะมี 5 วรรค โดยจะสลับกันระหว่างวรรคที่มี 5 พยางค์กับวรรค 7 พยางค์ และจบด้วยการย่ำวรรค 7 พยางค์ เป็น 5,7,5, 7,7 รวมพยางค์ทั้งสิ้น 31 พยางค์ใน 1 บท ถ้าเป็นโคลงยาวหรือที่เรียกว่า *โซกะ* จะมีจำนวนวรรค 5 พยางค์ สลับกับ 7 พยางค์มากขึ้น และจะจบโคลงด้วยการย่ำวรรค 7 พยางค์ซ้ำ

วรรณกรรมทั้งสองเล่มนี้ เป็นวรรณกรรมเก่าแก่ของญี่ปุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติน้อยมากเป็นวรรณคดีที่แสดงจิตวิญญาณดั้งเดิมของคนญี่ปุ่นก่อนได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติ เพราะฉะนั้นถ้าเราต้องการศึกษาว่าคนญี่ปุ่นสมัยก่อนมีความเป็นอยู่อย่างไร มีความเชื่อ ความนึกคิด หรือระบบการปกครองอย่างไร ก่อนได้รับอิทธิพลจากต่างชาติ ก็ศึกษาได้จากวรรณคดีสองเล่มนี้

วรรณกรรมในยุคถัดมาคือ วรรณกรรมในยุคศตวรรษที่ 8 - 12 ซึ่งถือเป็นยุคคลาสสิกของวรรณคดีญี่ปุ่น ยุคนี้เป็นยุคที่ญี่ปุ่น มีความสงบ ปราศจากศึกสงครามใหญ่ ๆ เป็นยุคที่ตัวอักษรญี่ปุ่นที่ญี่ปุ่นดัดแปลงมาจากตัวอักษรจีนได้เริ่มถูกใช้เขียนกันอย่างแพร่หลายในหมู่ขุนนางในราชสำนักในขณะที่ตัวอักษรจีนเป็นที่นิยมเขียนกันในหมู่ผู้มีการศึกษาที่เป็นชาย งานเขียนส่วนใหญ่ที่ผู้ชายเขียนกันในช่วงนี้เป็นงานเขียนประเภทร้อยกรองที่พยายามเลียนแบบของจีน ไม่มีอะไรที่มีลักษณะเด่นเป็นของตนเอง จึงปรากฏว่านักเขียนที่มีผลงานที่มีชื่อเสียงในยุคนี้ส่วนใหญ่ เป็นสตรีในราชสำนักที่ใช้ตัวอักษรญี่ปุ่น (คานะ) ที่ญี่ปุ่นดัดแปลงมาจากตัวอักษรจีนและเปื่องานเขียนประเภทร้อยแก้วทั้งสิ้น เนื่องจากงานเขียนที่มีชื่อเสียงในยุคนี้ เป็นงานซึ่งเขียนโดยขุนนางและสตรีในราชสำนักและส่วนใหญ่ก็เกี่ยวกับเรื่องราวชีวิตของคนในราชสำนักทั้งสิ้น ผลงานที่ผลิตในยุคนี้จึงได้รับการขนานนามว่า เป็น “วรรณคดีราชสำนัก”

วรรณคดีร้อยแก้วที่มีชื่อเสียงในยุคนี้ อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ วรรณคดีประเภทอนุทิน (นิกคิ) วรรณคดีประเภทนิยาย (โมโนงาตาริ) และวรรณคดีประเภทปกิณกะ (ซูอิฮิลิ)

ในที่นี้จะขออธิบายลักษณะของวรรณคดีแต่ละประเภทโดยย่อโดยจะพยายามชี้ให้เห็นถึงลักษณะพัฒนาการและความเกี่ยวเนื่องของวรรณคดีแต่ละประ

เภท วรรณคดีประเภทแรกที่จะกล่าวถึงก็คือ วรรณคดีประเภทอนุทิน

อนุทินในญี่ปุ่นนั้น แต่เดิมมักเขียนโดยผู้ชายซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นขุนนางในราชสำนัก เนื้อหาที่มักจะเป็นบันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ และในระบบราชการและจะใช้ภาษาจีนในการบันทึกทั้งสิ้น จนต่อมามีขุนนางผู้หนึ่งชื่อ คิโนะ ทสึระยุกิ ซึ่งเป็นขุนนางผู้ชายได้เริ่มเขียนบันทึกชื่อ *โทสะนิกคิ* ขึ้นโดยสมมุติตัวเองเป็นหญิงและใช้ตัวอักษรญี่ปุ่นคือตัว *คานะ* ซึ่งปกติเป็นตัวอักษรที่ผู้หญิงใช้ เขียนบันทึกฉบับนี้ขึ้น โดยเริ่มต้นบันทึกด้วยประโยคว่า “ใคร ๆ ก็ว่าผู้ชายเท่านั้นที่จะเขียนอนุทิน ถึงฉันจะเป็นหญิง แต่ก็ลองเขียนดูสักครั้งหนึ่ง” จากการเริ่มต้นของคิโนะ ทสึระยุกิ ที่ได้เขียนอนุทินด้วยตัวอักษรคานะนี้เองที่ได้เป็นจุดเริ่มต้นให้มีการเขียนอนุทินโดยการใช้ตัวคานะเกิดขึ้น และอนุทินที่มีชื่อเสียงหลายฉบับในสมัยนี้เป็นงานที่เขียนโดยผู้หญิงทั้งสิ้น เช่น *คาเงะโร นิกคิ*, *อิซึมิซิกิบุ นิกคิ* และ *มูราซากิ ชิติบุ นิกคิ* เป็นต้น เนื้อหาของอนุทินส่วนใหญ่เป็นการเขียนระบายความรู้สึกอัดอั้นตันใจของผู้เขียนซึ่งเป็นหญิงที่ต้องเป็นฝ่ายรอคอยการมาเยือนของคนรัก มีชีวิตที่เจ็บปวดทรมานจากความหมาย หรือไม่ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไปในราชสำนัก ลักษณะการเขียนอนุทินนั้นคล้ายนิยาย เพราะไม่ได้เขียนบันทึกวันต่อวัน ในบางวันจดบันทึกเล่าเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วย้อนหลังไปหลายวันหรือหลายเดือน เป็นต้น เพราะฉะนั้นในบางครั้ง *นิกคิ* เหล่านี้ จึงถูกเรียกว่า *โมโนงาตาริ* ด้วย เช่น *อิซึมิซิกิบุ โมโนงาตาริ* เป็นต้น วรรณคดีประเภท นิกคินี้ได้เป็นต้นแบบให้เกิดการพัฒนาไปเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่ประเภทที่เรียกว่า *อัตตนิยาย* (*ชิ-โซเซตสึ* หรือ *วาตาคุชิ-โซเซตสึ* หรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า *I-novel*) ด้วย

วรรณคดีประเภทที่มีชื่อมากในยุคนี้ก็คือ วรรณคดี ร้อยแก้วประเภทนิยาย (โมโนงาทารี) ซึ่งอาจแบ่งออก ได้เป็นหลายชนิดคือ

1. นิยายประเภทที่เป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาที่มี ชื่อก็เช่น *ทาเคะโทริ โมโนงาทารี* (นิยายคนตัด ไม้) ซึ่งเป็นนิยายที่เขียนด้วยตัวอักษรคานะของญี่ปุ่นที่ เก่าแก่ที่สุดที่ยังคงเหลืออยู่ ไม่ทราบผู้แต่งแต่สันนิษฐาน ว่าคงจะแต่งราว ๆ ต้นศตวรรษที่ 10 เป็นนิยายที่ได้รับ อิทธิพลจากเทพนิยายจีน แต่รายละเอียดของความเป็น อยู่ของผู้คน สถานที่และลักษณะตัวละคร เขียนไว้อย่าง ประณีต และละเอียดละออ สะท้อนให้เห็นมนุษย์และ สังคมในช่วงที่เขียน วรรณคดีเรื่องนี้ถือเป็นก้าวแรกของ นิยายญี่ปุ่นที่เริ่มพัฒนาจากนิทานแบบเทพนิยายมาเป็น เรื่องกึ่งเทพนิยาย โดยมีรายละเอียดของสังคมและชีวิต มนุษย์ตลอดจนการแสดงอารมณ์และธาตุแท้ของมนุษย์ ปุถุชนที่ดูสมจริงกว่าเทพนิยายธรรมดา ๆ ถือเป็นต้น กำเนิดของนิยายประเภทร้อยแก้วของญี่ปุ่น

2. นิยายลำนำ ที่เรียกว่า “*อุตะโมโนงาทารี*” เรื่องที่มีชื่อก็คือ *อิเสะโมโนงาทารี* ซึ่งเป็นเรื่องราว เกี่ยวกับชีวิตจริงของกวีเอกในศตวรรษที่ 9 ผู้หนึ่งซึ่ง เดินทางจากเมืองหลวงไปศาลเจ้าใหญ่ที่เมืองอิเสะ “*อิเสะ โมโนงาทารี*” เป็นวรรณคดีที่เขียนเป็นร้อยแก้วผสม โคลงกลอนประเภท *ทังกะ* (โคลงสั้น) วรรณคดีเรื่องนี้ ถือเป็นต้นแบบให้เกิดวิธีการเขียนวรรณคดีร้อยแก้วของ ญี่ปุ่น ซึ่งมักสอดแทรกโคลงกลอนเข้าไปเพื่อช่วยเสริม สร้างบรรยากาศและถ่ายทอดอารมณ์อันอ่อนไหวต่าง ๆ ของตัวละครออกมาให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามเป็นงาน เขียนซึ่งมีลักษณะเป็นแบบญี่ปุ่นแท้ ไม่มีอิทธิพลของวิธี การเขียนแบบจีนเข้าไปปนอยู่ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญอัน หนึ่งของวรรณคดีในยุคคลาสสิกส์นี้

นิยายหรือ “*โมโนงาทารี*” อีกประเภทหนึ่งก็ คือ นิยายรัก ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีทั่วโลกก็คือ

เรื่อง *เกนจิโมโนงาทารี* สันนิษฐานว่าแต่งในราว ปี ค.ศ.999 - 1010 ผู้แต่งคือ นางสนองพระโอรสผู้ หนึ่งในราชสำนักชื่อ มุราซากิ ชิกิบุ วรรณคดีเรื่องนี้ถือ ว่าเป็นวรรณคดีประเภทนิยายเรื่องแรกของโลก เนื้อ เรื่องและเทคนิคการเขียนล้ำหน้ากว่าวรรณคดีชาติใด ๆ ในสมัยเดียวกัน เพราะสามารถวาดภาพบรรยายลักษณะ นิสัยของตัวละครซึ่งมีกว่า 400 ตัวไว้อย่างละเอียด เด่นชัดไม่ซ้ำกัน เป็นนิยายเล่มแรกที่สามารถถ่ายทอด จิตวิทยาและธรรมชาติของมนุษย์ไว้ได้อย่างละเอียดและ เป็นจริงเป็นจัง การที่มุราซากิเขียนเรื่องเป็นจริงเป็น จัง ถ่ายทอดชีวิต จิตวิทยาของตัวละครและลักษณะชีวิต ความเป็นอยู่ของสังคมในราชสำนักสมัยนั้นไว้อย่าง ละเอียดนี้ก็เนื่องจากมุราซากิเชื่อว่า “*โมโนงาทารี*” ซึ่ง ในสมัยก่อนเชื่อว่าเป็นเรื่องเพ้อฝัน ไร้สาระที่พวกผู้หญิง อ่านกันเพื่อฆ่าเวลาเท่านั้น เป็นสิ่งที่สำคัญไม่แพ้ประ วัติศาสตร์ ความคิดอันนี้ของมุราซากิจะเห็นได้จากคำ กล่าวของเธอที่พูดผ่านมาจากตัวละครตัวหนึ่งในวรรณคดี เรื่องนี้ที่กล่าวว่า “*นิฮอนนวิ*” (ชื่อหนังสือประวัติ ตำนานของประเทศญี่ปุ่นอีกเล่มหนึ่งเนื้อหาคล้ายโคจิจิก) และประวัติศาสตร์ต่าง ๆ นั้น บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นใน ประวัติศาสตร์แต่เพียงด้านเดียว แต่ “*โมโนงาทารี*” (นิยาย) ไม่เพียงแต่บรรยายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเท่า นั้น ยังถ่ายทอดลักษณะที่แท้จริงของชีวิต (นิยาย) ของ มุราซากิ ซึ่งก้าวหน้า ล้ำสมัยและยังใช้ได้อยู่จนกระทั่ง ปัจจุบันนี้

เนื้อเรื่องส่วนใหญ่ของ *เกนจิโมโนงาทารี* เป็น เรื่องเกี่ยวกับชีวิตและความสัมพันธ์ทางคู่สาวของเจ้าชาย เกนจิซึ่งเป็นโอรสของจักรพรรดิที่เกิดจากชายาคำแห่ง เล็ก ๆ กับหญิงสาวระดับต่าง ๆ ทั้งในและนอกราชวัง ในระหว่างที่บรรยายเรื่องราวในชีวิตของเกนจินั้น ก็ได้ บรรยายสอดแทรกชีวิตในราชสำนักญี่ปุ่นในครึ่งหลัง ของศตวรรษที่ 10 ไว้อย่างละเอียดด้วย ทำให้ผู้อ่านเห็น

สภาพสังคมความเป็นอยู่ ค่านิยม แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายสมัยนั้น ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ในราชสำนัก ศาสนา ความเชื่อถือในโชคลางและเวทย์มนต์คาถาของคนญี่ปุ่นสมัยนั้นด้วย เหตุการณ์และตัวละครในเรื่องก็ได้ดึงเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์และตัวบุคคลจริง ๆ ที่หาได้ในประวัติศาสตร์มาผูกเป็นเรื่อง งานเขียนของมูราชากิซึนนี้ จึงให้ทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และให้ทั้งความบันเทิงจากเนื้อเรื่องและความงดงามในภาษาที่ใช้จนได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณกรรมชิ้นเอกของญี่ปุ่นและของโลกเลยทีเดียว

นอกจากโมโนงาตาริประเภทนิยายชีวิตรักแล้ว ก็ยังมีนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่เรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า “เรคซิมโนงาตาริ” เรคซิมโนงาตาริ ที่มีชื่อเสียงมีอยู่ ๒ เรื่องคือ *เองะโมโนงาตาริ* (นิยายแห่งความรุ่งโรจน์) และ *โอคางามิ* (คันท้องยักษ์) ทั้งสองเรื่องนี้เป็นวรรณคดีที่เขียนเกี่ยวกับชีวิตและความรุ่งโรจน์ในราชสำนักของขุนนางในตระกูลฟูจิวาระ โดยเฉพาะชีวิตและความรุ่งโรจน์ของฟูจิวาระ โนะ มิชิางะ ซึ่งเป็นขุนนางที่มีอิทธิพลและมีชีวิตอันรุ่งโรจน์ในราชสำนักมากที่สุด ในหมู่ฟูจิวาระด้วยกัน เพราะได้มีอำนาจรองความเป็นใหญ่อยู่ถึง 4 รัชสมัย โดยอาศัยการสร้างความสัมพันธ์กับราชวงศ์และผู้มีอำนาจในราชสำนัก ด้วยการส่งบุตรสาวของตนเข้าไปแต่งงานด้วยจนมีลูกหลานเป็นจักรพรรดิและจักรพรรดินีอยู่หลายสมัย

ลักษณะโดยทั่วไปของนิยายอิงประวัติศาสตร์อาจสรุปได้ดังนี้คือ

1. เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ตัวละครคือบุคคลในประวัติศาสตร์จริง ๆ
2. เนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของขุนนางและการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองของเหล่าขุนนางในราชสำนัก

3. เขียนด้วยภาษาญี่ปุ่นและใช้ตัวอักษรญี่ปุ่น (หนังสือประวัติศาสตร์ในสมัยนั้นมักเขียนด้วยภาษาจีนและใช้ตัวอักษรจีน)

4. เป็นร้อยแก้วที่มีโคลงกลอนสอดแทรกอยู่ประปราย ซึ่งเป็นลักษณะของโมโนงาตาริโดยทั่วไปในสมัยนั้น

โมโนงาตาริประเภทสุดท้ายที่เกิดขึ้นในปลายสมัยเฮอัน คือ วรรณกรรมประเภทนิทาน เรื่องสั้นซึ่งมักแฝงคติธรรมและคำสอนทางศาสนาพุทธ ซึ่งในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า “เซะทสึวะ” (Setsuwa) วรรณกรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดในกลุ่มนี้คือ *คองจาคูโมโนงาตาริ* (นิยายแห่งอดีตที่ผ่านพ้นปัจจุบันไปแล้ว) วรรณคดีเล่มนี้ได้รวบรวมเอานิทานสั้น ๆ จากอินเดีย จีน และนิทานพื้นบ้านของญี่ปุ่นเข้าไว้ด้วยกันมักมีคติและคำสอนของศาสนาพุทธแทรกอยู่ด้วยทุกเรื่อง นิทานเหล่านั้นนอกจากจะแทรกคติคำสอนทางศาสนาพุทธแล้ว ยังเป็นวรรณคดีที่สะท้อนให้เห็นภาพชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ความนึกคิดของสามัญชนในสมัยนั้นได้ด้วย ภาษาที่ใช้เขียนเป็นภาษาที่มีอิทธิพลของภาษาจีนเข้าไปแทรกอยู่มาก โดยเฉพาะทางด้านศัพท์ ลักษณะการเขียนและการใช้ภาษาของวรรณคดีเล่มนี้ เป็นต้นแบบที่จะพัฒนาไปเป็นภาษาที่ใช้เขียนในวรรณคดีสำคัญในยุคต่อมาคือ ยุคศักดินาสวามิภักดิ์ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นยุคสงครามกลางเมืองของญี่ปุ่น ซึ่งตรงกับสมัยคามาคูระและมุโระมาจิ คือ ปลายศตวรรษที่ 12 ถึงปลายศตวรรษที่ 16

สรุปแล้ว วรรณคดีประเภท “โมโนงาตาริ” นั้น แบ่งแนวเรื่องออกได้เป็น 5 ประเภทคือ

1. ประเภทนิทานที่เล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณกาล หรือเป็นนิยายที่ยังมีเรื่องราวปาฏิหาริย์แทรกอยู่ซึ่งมีเรื่อง *ทาเคะโทริ โมโนงาตาริ* เป็นตัวแทนที่พัฒนาที่สุดและเด่นที่สุดของนิยายประเภทนี้ และเป็นต้นกำเนิดของนิยายร้อยแก้วในยุคคลาสสิกส์

2. ประเภทนิยายลำนํ้า มี *อิเสะโมโนงาตาริ* เป็นตัวแทนที่เด่น และเป็นต้นแบบให้เกิดการสอแทรกโคลงกลอนในงานเขียนร้อยแก้วในยุคต่อ ๆ มา

3. ประเภทนิยายชีวิตรัก มี *เกนจิโมโนงาตาริ* เป็นงานชั้นยอด ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลกและมีอิทธิพลต่องานเขียนในยุคต่อ ๆ มามากที่สุด

4. นิยายอิงประวัติศาสตร์ มี *โอคางามิ* และ *เอะเงะโมโนงาตาริ* เป็นตัวแทนที่เด่นที่สุดของนิยายประเภทนี้

5. นิยายเรื่องสั้นที่แทรกคติทางศาสนาพุทธ (*Setsuma*) มี *คองจาคูโมโนงาตาริ* เป็นงานชิ้นเอกของนิยายประเภทนี้ เป็นวรรณคดีของปลายยุคคลาสสิกที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของวรรณคดีในยุคถัดมา

นอกจากวรรณคดีร้อยแก้วประเภทอนิน (นิคิ) และนิยาย (โมโนงาตาริ) แล้ว ยังมีวรรณคดีร้อยแก้วอีกประเภทหนึ่งที่เจริญมากในสมัยนี้ คือวรรณคดีประเภทปกิณกะหรือที่เรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า *ซุอิอิทสึ* (*Zu-ihitsu*) ปกิณกะที่มีชื่อเสียงมากในยุคนี้ ก็คือ *มาคุระโนะโซนิ* (หนังสือข้างหมอน) ซึ่งแต่งในราวปี ค.ศ.955-1005 ผู้เขียนเป็นนางสนองพระโอรสของจักรพรรดินีชื่อ เซ โชนางอน เนื้อหาของ *มาคุระโนะโซนิ* ส่วนใหญ่เป็นบทพรรณนาที่แสดงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนต่อประสบการณ์ที่พบเห็นในราชสำนัก มีเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลต่าง ๆ ในราชสำนัก ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของราชสำนักสมัยนั้น ผู้แต่งเป็นหญิงที่เฉลียวฉลาดมีสายตาแหลมคมมีอารมณ์ขัน สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องสละสลวย ทำให้งานเขียนชิ้นนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นเพชรน้ำเอกแห่งวรรณคดีคลาสสิกญี่ปุ่นอีกเล่มหนึ่งนอกเหนือจากเรื่อง *เกนจิโมโนงาตาริ* และเป็นเอกสารทางโบราณคดีที่สำคัญเกี่ยวกับชีวิต สภาพความเป็นอยู่ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของราชสำนักสมัยนั้นด้วย

สำหรับงานร้อยกรองที่มีชื่อเสียงในสมัยนี้ก็คือหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์ที่ชื่อ *โคคินชู โคคินชู* เป็นหนังสือที่รวบรวมบทกวีนิพนธ์ไว้ถึง 1,111 บท เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับชีวิต ธรรมชาติ และชีวิตความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป บทกวีส่วนใหญ่เป็น *ทังกะ* คือโคลงสั้น ลักษณะการประพันธ์และการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกนั้น แตกต่างจาก *มันโยชู* เป็นอันมาก *มันโยชู* มีรูปแบบการประพันธ์ที่หลากหลายกว่า *โคคินชู* บทกวีใน *มันโยชู* ส่วนใหญ่แสดงอารมณ์ความรู้สึกที่ชื่อ เปิดเผยจริงใจและมีชีวิตชีวา ในขณะที่บทกวีใน *โคคินชู* ให้ความสำคัญต่อแบบแผนการประพันธ์และการใช้ภาษา มาก จนขาดความจริงใจและความมีชีวิตชีวา ความงามของบทกวีใน *โคคินชู* อยู่ที่ความถูกต้องในด้านหลักเกณฑ์ ภาษาที่ได้รับการขัดเกลา แต่งมา ส่งมา และแสดงความเป็นผู้ดี โดยสอแทรกอารมณ์อันละเอียดและอ่อนไหวแฝงไว้ด้วยความเศร้าอันเกี่ยวเนื่องมาจากการได้เห็นความเป็นอนิจจังของสังขารและสรรพสิ่งทั้งหลาย อารมณ์อันอ่อนไหวแฝงไว้ด้วยความเศร้า เช่นนี้ เรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า “โมโนโนะอาวาระ” ซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพุทธ “โมโนโนะอาวาระ” เป็นลักษณะความอ่อนไหวของอารมณ์ที่สอแทรกอยู่ในวรรณคดีแทบทุกเรื่องในสมัยนั้นจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะรวมของวรรณคดีประเภทต่าง ๆ ในยุคคลาสสิกนี้

วรรณคดีในยุคถัดมาคือ วรรณคดีในยุคศักดินาสวามิภักดิ์ ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างต้นศตวรรษที่ 12 ถึงปลายศตวรรษที่ 16 ยุคนี้เป็นยุคสงครามอันยืดเยื้อในญี่ปุ่น จุดเริ่มต้นนั้น เกิดขึ้น เนื่องจากการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างจักรพรรดิและอดีตจักรพรรดิซึ่งแตกแยกออกเป็นสองฝักสองฝ่าย แต่ละฝ่ายก็พยายามสร้างฐานอำนาจโดยการดึงเอานักรบในตระกูลใหญ่ ๆ เข้ามาเป็นพวก ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดประตูให้พวกตระกูลนักรบที่สำคัญ ๆ เหล่านั้นขึ้นมามีบทบาทในราชสำนัก และในการปกครองประเทศ จนเกิดการแย่งชิงความเป็นใหญ่กันระหว่างตระกูลนักรบ ตระกูลนักรบที่สำคัญในขณะนั้นมี 2 ตระกูลคือ ตระกูลโทะระ หรือที่เรียกว่าตระกูลเฮเคและตระกูลมินาโมโตะหรือที่ เรียกว่าตระกูลเกนจิ การขัดแย้งกันทางการเมืองและการแย่งความเป็นใหญ่ของตระกูลนักรบ และราชสำนัก ได้ก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นหลายครั้งหลายคราว เช่น สงครามโฮเงโน สงครามเฮจิ และสงครามเกน-เป เป็นต้น ในสงครามเกน-เป ซึ่งเป็นสงครามครั้งสุดท้ายระหว่างตระกูลมินาโมโตะ (เกนจิ) กับตระกูลโทะระ (เฮเค) หัวหน้าตระกูลมินาโมโตะชื่อ โยริโตะโมะ ได้รับชัยชนะและได้ก่อตั้งรัฐบาลทหารขึ้นที่เมืองคามาคุระได้เป็นโชกุน หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดคนแรกของญี่ปุ่น และได้ยึดอำนาจบริหารทั้งหมดที่เคยเป็นของจักรพรรดิมาเป็นของตน

เนื่องจากยุคนี้เป็นยุคแห่งความสับสนวุ่นวายอันเนื่องมาจากสงครามกลางเมือง และชนชั้นนักรบ เป็นชนชั้นที่มีบทบาทมากในสังคม วรรณกรรมส่วนใหญ่ในยุคนี้ จึงเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับสงครามกลางเมืองและชีวิต อุดมคติ จริยธรรม ความกล้าหาญ ความซลาด กลัว ความเสียสละและการทรยศหักหลังกันของเหล่านักรบ วรรณกรรมในยุคนี้มีชื่อเรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า “กุนคิโมโนงาทาริ” หรือ “นิยายบันทึกสงคราม” ซึ่งมีอยู่หลายเรื่อง เช่น โฮเงโนโมโนงาทาริ

(นิยายแห่งยุคโฮเงโน) เฮจิโมโนงาทาริ (นิยายแห่งยุคเฮจิ) เฮเคโมโนงาทาริ (นิยายแห่งตระกูลเฮเค) เป็นต้น นิยายสงครามที่มีชื่อเสียงที่สุดของยุคนี้คือ เฮเคโมโนงาทาริ ซึ่งเป็นนิยายสงครามที่เขียนเล่าเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ในยุคที่เกิดสงครามกลางเมืองระหว่างตระกูล มินาโมโตะ(เกนจิ) และตระกูล โทะระ (เฮเค) ในสงครามเกนเป (1177-1185) เนื้อเรื่องได้เล่าถึงการขึ้นสู่อำนาจและการเสื่อมสลายจนถูกทำลายล้างไปของตระกูลโทะระ โดยตระกูลมินาโมโตะ อิทธิพลของศาสนาพุทธในเรื่องที่เกี่ยวกับอนิจจังความไม่เที่ยงแท้แห่งสังขาร และสถานะทางสังคมทั้งปวง ปรากฏสอดแทรกอยู่อย่างเด่นชัดตลอดเรื่อง

ลักษณะของวรรณคดีในยุคนี้แตกต่างจากวรรณคดีในยุคที่แล้วเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากเนื้อหาจะแตกต่างกันแล้ว ตัวละคร ฝัฒนาการเขียนและการใช้ภาษาก็ยังแตกต่างกันอีกด้วยวรรณคดีในยุคคลาสสิกนี้นั้น เนื้อหาของเรื่องส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของขุนนาง และสตรีในราชสำนัก บรรยายภาคส่วนใหญ่เนิบนาบ งดงามเป็นผู้ดี ฉากก็มักอยู่ในราชฐานชั้นในของพระราชวังและภาษาที่ใช้ก็ใช้ภาษาญี่ปุ่นแท้ซึ่งแทบไม่มีอิทธิพลของภาษาจีนอยู่เลย ตัวอักษรที่เขียนก็ใช้ตัวอักษรที่ญี่ปุ่นคิดประดิษฐ์ขึ้นเองในขณะที่วรรณคดีในยุคสงครามกลางเมืองนั้น เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ความคิดความอ่าน จริยธรรม ความกล้าหาญ ฯลฯ ของชนชั้นนักรบ บรรยายภาคเป็นผู้ชายเต็มไปด้วยชีวิตชีวา มีพลัง รวดเร็ว มีทั้งความโหดร้าย แข็งกร้าว และโศกสลด ฉากส่วนใหญ่ใช้ราชสำนักภายนอกและในสนามรบ ภาษาที่ใช้ก็มีอิทธิพลของภาษาจีนแทรกปะปนอยู่มากโดยเฉพาะทางด้านศัพท์

เรื่องราวของสงครามและชีวิตนักรบในช่วงนี้นอกจากจะถูกนำมาเขียนเล่ากันในวรรณคดีแล้ว ยังได้รับการนำไปร้องขับคลอกับเครื่องดนตรีแบบติดชนิด

หนึ่งที่เรียกว่า “บิวะ” นักดนตรีที่ขับคลอเล่าเรื่อง สงครามเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นพวกพระดาบดที่เรียกว่า “บิวะโฮชิ” การต่อสู้แย่งชิงอำนาจกัน ความตายและความไม่จริงของชีวิตและอำนาจ ยศฐาบรรดาศักดิ์ที่ขึ้นลงเสื่อมสลายไปได้ของตระกูลนักรบในช่วงนี้ เป็นตัวอย่างอันดีของอนิจจังที่พวกพระเหล่านี้สามารถสอดแทรกเข้าไปในเนื้อเรื่องเพื่อสั่งสอนประชาชน วรรณคดีในยุคนี้ จึงมีอิทธิพลของศาสนาพุทธเข้าไปแทรกอยู่มาก

นอกจากนิยายสงครามหรือ *กุนกิโมโนงาวาริ* เหล่านี้แล้ว ผลงานเด่นของสมัยนี้อีกประเภทหนึ่งก็คือ งานประเภทปกิณกะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลงานของผู้ที่สละโลกียวิสัยเพราะเบื่อหน่ายต่อความยุ่งเหยิงขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่แน่นอนของชีวิต สังคมและการเมือง ปกิณกะที่มีชื่อเสียงเด่นมีอยู่ 2 เรื่องคือ *โฮโจจิ* เขียนโดย คาโม โนะ โซเมอิ ในราวปี 1212 และ *ทสึเรซึเรงสะ* (Tswrezuregusa) ซึ่งเขียนโดย โยชิตะ เคนโค ประมาณปี ค.ศ.1330-1332

ใน *โฮโจจิ* (บันทึกในกระท่อมน้อย) โซเมอิได้เขียนเล่าถึงอัคคีภัยครั้งใหญ่ที่ทำให้เมืองหลวงกลายเป็นเถ้าถ่านในปี 1177 การเกิดแผ่นดินไหว น้ำท่วม และความอดอยากอันเกี่ยวเนื่องด้วยภัยธรรมชาติต่าง ๆ ตลอดจนเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในปลายศตวรรษที่ 12 เนื้อเรื่องได้รำพันถึงความสลดหดหู่ของผู้เขียนต่อความไม่จริงยั่งยืนของสรรพสิ่งทั้งปวง ต่อภัยพิบัติต่าง ๆ ทางธรรมชาติที่ทำให้มนุษย์เดือดร้อนเป็นทุกข์ และต่อความตกอับของราชสำนักและชนชั้นขุนนาง เนื้อหากระต๊วตเหมาะแก่จุดมุ่งหมายของผู้เขียน การบรรยายและภาษาที่ใช้เพราะสามารถสร้างภาพพจน์ให้เห็นแจ่มชัด ถือเป็นวรรณคดีชิ้นเอกอีกเล่มหนึ่งของญี่ปุ่น

ส่วน *ทสึเรซึเรงสะ* (ความคิดคำนึงในยามไม่มีอะไรทำ) นั้น เป็นหนังสือรวมบทวิจารณ์ ความคิดเห็น และความคิดคำนึงต่าง ๆ ของผู้เขียนต่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่

เกิดกับชีวิตความเป็นอยู่ อุดมคติและแบบแผนประเพณี โบราณต่าง ๆ ของคนญี่ปุ่น เคนโคเป็นคนช่างสังเกตและสนใจชีวิตความเป็นอยู่และสภาพจิตใจของมนุษย์ และสังคมนาถด้าน ภาษาที่ใช้ก็สละสลวย ไพเราะเป็นแบบอย่างในการเขียนร้อยแก้วที่ดีของญี่ปุ่นเล่มหนึ่ง ถือเป็นวรรณคดีมีชื่ออีกเล่มหนึ่งของยุคนี้

นอกจากนิยายสงครามและวรรณกรรมประเภท ปกิณกะของผู้ถือสันโดษและเบื่อหน่ายต่อชีวิตแล้ว วรรณกรรมอีกประเภทหนึ่งที่เจริญมากในสมัยนี้ก็คือ วรรณกรรมประเภทบทละครที่เรียกว่า *โยเคียวคุ* (Yōkyoku) ซึ่งเป็นบทละครของละครที่พัฒนาและเจริญมากในสมัยนี้ คือ ละครโน ละครโนแตกต่างจากละครทั่วไปที่เรารู้จักกันเป็นอย่างมาก เพราะละครโนไม่เน้นความสมจริง แต่จะเน้นที่ความงามแบบเรียบง่ายแต่สง่าที่เรียกว่า *ยูเง็น* ละครโนส่วนใหญ่ มักจะมีตัวละคร เนื้อหา และเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ น้อยมาก การถ่ายทอดอารมณ์และเรื่องราวมักแสดงออกโดยใช้สัญลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นอาภักิริยาในการรำรำ การเคลื่อนไหว เสื้อผ้าหรือฉาก เนื้อเรื่องส่วนใหญ่มักดึงเอาตอนใดตอนหนึ่งของนิยายสงครามหรือชีวิตตอนใดตอนหนึ่งของนักรบหรือวีรบุรุษในประวัติศาสตร์มาผูกเป็นบทละคร จุดมุ่งหมายของละครประเภทนี้ก็เพื่อดึงให้ผู้ดูซึ่งส่วนใหญ่คือพวกนักรบซามูไรให้พ้นจากความลึบสนุ่นวายของสังคมภายนอก และความเคร่งเครียดของอารมณ์อันเกิดจากการรบราฆ่าฟันในสงครามให้มาสู่ความสงบ ความงดงามของการแสดงและลีลาอันงดงามของเสื้อผ้าตัวละครซึ่งเป็นการช่วยให้อารมณ์และความเคร่งเครียดนั้น ๆ หายจนคลายลง เนื้อเรื่องส่วนใหญ่ก็มีหลักธรรมของศาสนาพุทธเข้าแทรกอยู่ด้วยเสมอ นักเขียนบทละครโนที่มีชื่อที่สุดคือ คันอามิ และเซอามิ สองพ่อลูกที่ได้ช่วยพัฒนาศิลปะการแสดงละครโนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านทฤษฎีและเทคนิค

การแสดงออก

วรรณคดีในยุคต่อมาเป็นวรรณคดีในยุคสมัยใหม่ตอนต้นคือ ประมาณต้นศตวรรษที่ 17 ถึงกลางศตวรรษที่ 19 ซึ่งตรงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย อยู่ในเมืองเอโดหรือโตเกียวในปัจจุบัน ยุคนี้เป็นยุคที่โชกุน โดกุงาวะ อิเอยาซึ (ค.ศ.1542-1616) รวบรวมประเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และจัดการปกครองใหม่เพื่อไม่ให้พวกเจ้าเมืองต่าง ๆ ลุกขึ้นมาแข็งข้อได้เป็นผลให้ประเทศอยู่ในความสงบนานกว่า 200 ปี

ระยะนี้การศึกษาโดยเฉพาะลัทธิขงจื้อได้รับการส่งเสริมกันอย่างแพร่หลาย มีการเปิดโรงเรียนขึ้นมากมายทั้งโรงเรียนราชบุตรและโรงเรียนหลวงเพื่อให้นักศึกษาแก่ประชาชนทุกชนชั้น ช่วงนี้เป็นช่วงที่ชาวเมืองโดยทั่วไปได้รับการศึกษาคิดขึ้น และเนื่องจากประเทศอยู่ในความสงบปราศจากศึกสงครามเป็นเวลานาน ระบบการเมืองก็เอื้อให้เกิดการค้าขายตามเมืองใหญ่ ๆ ทำให้การค้าในยุคนี้เจริญขึ้นซึ่งเป็นผลทำให้ชนชั้นพ่อค้าซึ่งถูกจัดอยู่ในชนชั้นที่ต่ำสุด ร่ำรวยและมีอิทธิพลมากขึ้น ในขณะที่ชนชั้นนักบริบทความสำคัญ และตกอยู่ในฐานะยากจน จนต้องกู้หนี้ยืมสินชนชั้นพ่อค้าฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นของชนชั้นพ่อค้าทำให้ชนชั้นนี้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความภูมิใจในตนเองมากขึ้น และมีเวลาที่จะแสวงหาความสุขความรื่นรมย์ให้แก่ชีวิตในทุก ๆ ด้านมากขึ้น ความสนใจของชนชั้นนี้จะอยู่ที่เงินทองและชีวิตสำราญทางโลกีย์ที่หาได้จากสถานเริงรมย์ต่าง ๆ เช่น โรงละครและสำนักโสเภณี ซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นเป็นดอกเห็ด วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในยุคนี้จึงสะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคมโลกีย์ของชาวเมือง ตลอดจนค่านิยมและความสนใจของชาวเมือง ซึ่งก็คือชนชั้นพ่อค้า รูปแบบของวรรณกรรมส่วนใหญ่ยังมีลักษณะคล้ายรูปแบบของวรรณคดีในยุคที่แล้ว ๆ มาคือ มีทั้งนิยาย บทละครและโคลงกลอน เพียงแต่เนื้อ

หาส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตทางด้านโลกียวิสัยของชนชั้นพ่อค้า ความรัก และความสุขชั่วแล่นของชีวิตชาวเมืองรวมทั้งชีวิตและกลวิธีในการค้าเพื่อให้เกิดความร่ำรวย ฉะนั้นฉากและตัวละครส่วนใหญ่จึงเป็นชาวเมือง สังคมและแหล่งสำราญของชาวเมือง การดำเนินเรื่องจะมีลักษณะตรงไปตรงมา ตีแผ่ชีวิตจริงของมนุษย์ที่มีทั้งความโลภ คดโกงและระแคะ คำสอนของศาสนาพุทธที่ว่าชีวิตนี้คือความทุกข์ทุกสิ่งเป็นอนิจจัง สังขารทั้งหลายย่อมเปลี่ยนแปลงเสื่อมสลายลงนั้น ถูกนำมาดัดแปลงใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่มุ่งแสวงหาและดักดวงความสุขชั่วแล่นที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะในวันข้างหน้าจะเป็นเช่นไรเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน วรรณกรรมในยุคนี้จึงได้รับการขนานนามว่าเป็น “วรรณกรรมชาวเมือง” (โซนิโนบุเนะกุ) เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และสังคมของชาวเมือง และเป็น “วรรณกรรมแห่งโลกอันล่องลอย” (อุคิโยะโซจิ) เพราะเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวกับโลกอันน่าเศร้าของผู้คนที่มุ่งแสวงหาความสุขชั่วแล่นทางโลกียะล่องลอยปราศจากรากยึดเหนี่ยว นักเขียนวรรณกรรมประเภท “อุคิโยะโซจิ” ที่มีชื่อเสียงที่สุดในสมัยนี้คือ อิฮาระ ซะดาคุ (1642-93) งานเขียนที่มีชื่อของเขาหลายเรื่องได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้ว เช่น *The Life of an Amorous man* (1975) แปลจาก โคโซคุ อิชิโด โอโตโกะ (ชีวิตหนึ่งของบุรุษผู้ไฝ่กามรส), *The Life of an Amorous Woman* (1963) แปลจาก โคโซคุ อิชิโด ออนนะ (ชีวิตหนึ่งของหญิงผู้ไฝ่กามรส) และ *Five Woman Who Loved Love* (1978) แปลจาก โคโซคุ โกะนิน ออนนะ (ห้าสาวผู้ไฝ่กามรส) เป็นต้น

วรรณกรรมที่มีชื่อเสียงอีกประเภทหนึ่งของสมัยนี้ ก็คือ งานเขียนประเภทบทละคร สมัยนี้เป็นสมัยที่

ละครหุ่นซึ่งภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า “บุนราคุ” และละครเวทีที่มีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับชีวิตชาวเมืองที่เรียกว่า “คาบุกิ” ได้รับการพัฒนาและเจริญจนเป็นที่นิยมกันแพร่หลายในหมู่ชาวเมือง นักเขียนบทละครที่มีชื่อในสมัยนี้คือ “ชิคามะทสึ มงซาเอมมง” (ค.ศ.1653-1725) ซึ่งได้เขียนบทละครเอาไว้มากจนได้รับสมญานามว่าเป็นเชกสเปียร์แห่งญี่ปุ่น เนื้อเรื่องของบทละครที่เขาแต่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องโศกนาฏกรรมของหนุ่มสาวชาวเมือง ซึ่งเขียนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยนั้นบ้าง แต่งขึ้นเองบ้างหรือไม่ก็เป็นละครอิงประวัติศาสตร์ที่ดึงเอาตอนใดตอนหนึ่งของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์หรือเรื่องของวีรบุรุษในประวัติศาสตร์มาเขียนผูกเป็นละครขึ้นบทละครส่วนใหญ่ที่เขาเขียนเป็นบทละครที่ใช้สำหรับพากษ์ละครหุ่น เล่าลลอไปกับเครื่องดนตรีสามสายของญี่ปุ่นที่เรียกว่า “ซามิเซ็ง” บทละครที่พากษ์ลลอไปกับเครื่องดนตรีเช่นนี้เรียกเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า โจรุริ

สำหรับงานร้อยกรองที่เป็นที่นิยมกันในสมัยนี้คือ บทกวีแบบสันนิทน์ใหม่ที่เรียกว่า “ไฮคุ” บทกวีชนิดนี้เป็นบทกวีที่สั้นกว่า “ทังกะ” เพราะมีพยางค์ทั้งสิ้นเพียงบทละ 17 พยางค์ประกอบด้วยวรรคเพียง 3 วรรค คือ วรรค 5 พยางค์ วรรค 7 พยางค์และวรรค 5 พยางค์

“ไฮคุ” เป็นบทกวีที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา นิกลายเซน มีลักษณะกระชับ กระทัดรัด ใช้คำน้อย สามารถแสดงอารมณ์ชั่วแล่นได้ดี มักใช้ถ่ายทอดประสพการณ์ ธรรมชาติ ความรู้สึกและอารมณ์ชั่วแล่นของผู้แต่งที่เกิดขึ้นในขณะที่แต่ง มักไม่เกี่ยวกับสติปัญญาหรือความนึกคิดที่ซับซ้อนและเนิ่นนานนักกวีที่มีชื่อเสียงที่สุดและได้ชื่อว่าเป็นผู้พัฒนา ไฮคุให้มีความสมบูรณ์มากที่สุดคือ “มะทสึโอะ มาโซ” (ค.ศ.1644-1694) และงานเขียนชิ้นเอกของเขาคือ โอคุโนะโฮโซมิชิ (ถนนแคบสายใน) ซึ่งเขียนเป็นไฮคุเกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ และประสพการณ์ของเขาจากการเดินทางธุดงค์ไปยังที่ต่าง ๆ ทางเหนือ

ลักษณะของวรรณคดีต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เป็นลักษณะโดยทั่วไปของผลงานเด่น ๆ ของวรรณคดีประเภทต่าง ๆ ในญี่ปุ่นตั้งแต่ยังไม่ค่อยได้รับอิทธิพลจีนมาจนถึงช่วงที่ได้รับอิทธิพลจีนแล้วและช่วงที่ญี่ปุ่นปิดประเทศ เมื่อญี่ปุ่นเปิดประเทศในสมัยเมจิ อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกก็หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีผลทำให้ลักษณะของวรรณคดีญี่ปุ่นพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมด้วย

บรรณานุกรม

- 1) Donald Keene *Japanese Literature* New York. Grove Press. 1955
- 2) _____ *World Within Walls*. New York. Grove Press. 1978
- 3) Earl Miner *Japanese Poetic Diaries*. Berkeley University of California Press. 1976
- 4) Edward Putzar *Japanese Literature : a Historical Outline*. Arizona. The University of Arizona-Press. 1973
- 5) Japan Culture Institute *An Invitation to Japan's Literature*. Tokyo. 1974
- 6) _____ *Guides to Japanese Culture*. Tokyo. 1977
- 7) Kokusai Bunka Shinkokai *Introduction to Classic Japanese Literature*. Tokyo. 1948
- 8) Theodore De Bary, ed. *The Manyōshū*. New York. Columbia University Press

เอกสารทางวิชาการ
ที่จัดพิมพ์

A COMPARATIVE STUDY JAPANESE AND THAI WOMEN INTERNATIONAL CONFLICTS ON TRADE AND INVESTMENT THAILAND-JAPAN A SPECT CONFLICT AND SUPPORT : JAPANESE WORKING WOMEN HISTORY AND CONTEMPORARY OF JAPANESE STUDIES IN THAILAND

หนังสือที่น่าสนใจของโครงการญี่ปุ่นศึกษา

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สั่งซื้อได้ที่

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ตึกวิทยุ ชั้น ๔

โทรศัพท์ ๒๒๒๙๖๔๔, ๒๒๑๖๑๗๑-๘๐ ต่อ ๓๗๖

มาเรียนภาษาญี่ปุ่นกันเถอะ

ระเบียบการรับสมัครการเรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น ของ โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

วันเปิดรับสมัคร ตั้งแต่บัดนี้จนถึงวันที่ 19 เมษายน 2530
เวลา 8.00 – 19.00 น.
เว้นวันเสาร์และอาทิตย์

คุณสมบัติของผู้สมัคร การศึกษาขั้นต่ำสุด มศ.3 หรือ ม.3

เอกสารที่ต้องนำมา รูปถ่าย 1" หรือ 1 $\frac{1}{2}$ " จำนวน 2 รูป

ในวันสมัครเรียน ค่าลงทะเบียน 600 บาท
(นักศึกษาธรรมศาสตร์ 500 บาท โปรดแสดงบัตรด้วย)

กำหนดเวลาเรียน จันทร์ 20 เมษายน 2530 – 15 กรกฎาคม 2530

สถานที่เรียน ห้องสัมมนา อาคารศูนย์ญี่ปุ่น สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

เวลาเรียน

จันทร์	พุธ	ศุกร์	17.30 – 18.30 น.
จันทร์	พุธ	ศุกร์	18.30 – 19.30 น.
อังคาร	พฤหัสบดี		17.30 – 19.00 น.

สมัครเรียนและสอบถามรายละเอียดได้ที่

ห้องธุรการ อาคารศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
โทร.5290060